

GIREDI 1 MAKAMBELELO YA MASUNGULO

XITSONGA RIRIMI RALE KAYA								
XIPHOKH AMA	DBE buku yo tirhela ya 1 Gr 1 Nomboro ya papila	Nhlokomhaka	Vuswikoti/ vutivi	Migingiriko		Mpimohenhla	Ringanyeto wa timaraka	Tinotsi ta mudyondzisi
				No	Nhlamuselo			
Vundzeni/ minongoti/ vuswikoti: ku yingisela na ku vulavula								
Gr V Korata 4 p.57	Ku hava mintirho eka buku yo tirhela ya DBE. Tirhisa nongonoko wo xiyaxiya hi nkarhi wa mbhurisano etlilasini.	U nga tirhisa nhlokomhaka yin'wana na yin'wana hi nkarhi wa mbhurisano wa ntolovelo etlilasini.	Mudyondzi u yingisela handle ka ku kavanyeta, u kombisa xiximo na ku yimela nkarhi wa yena.	1	Xiyaxiya vadyondzi hinkarhi wa mbhurisano e tilasini kumbe nkarhi wa switori ku kota ku vona loko vari na vuswikoti.	Swa olova.	Mfungo: ✓ wa swi kota ● wa ringeta X a nga swikoti	Xiyaxiya vadyondzi hinkarhi wa mbhurisano wa ntolovelo wa siku na siku hi nkarhi wa mbhurisano kutani u tsala ehansi leswi u swi xiyaxiyeka.
Gr V Kotara 4 p. 57	Buku yo tirhela ya DBE p. 16 & 17	Burisana na vana hi swilo leswi nga hlayisekangiki hi ku tirhisa swifaniso.	Languta hi vurhon'wana eka swifaniso, mivulavula hi mintokoto ya ntolovelo.	2	Xiyisisa vadyondzi hinkarhi wa mbhurisano hi xifaniso kutani u vona mudyondzi loko a ri na vuswikoti kumbe a ri hava.	Wa le xikarhi.	Mfungo: ✓ wa swi kota ● wa ringeta X a nga swikoti	Xiyisisa vadyondzi hinkarhi wa mbhurisano hi xifaniso kutani u tsala ehansi leswi u swi xiyaxiyeka.
Gr V kotara 4 p. 57	Buku yo tirhela ya DBE p.15	Kuyelanisa na ku hambanyisa.	Kuyelanisa swilo leswi fambaka swin'we na ku pananisa swilo leswi hambaneke.	3	Tsondzela nchumu lowu nga ringanelangiki eka swifaniso a thlela a	Swa tika	Mfungo: ✓ wa swi kota ● wa ringeta	Burisana hi swifaniso leswi swi nga eka ntirho. Vadyondzi va languta eka swifaniso kutani va tsondzela xifaniso lexi nga

XITSONGA RIRIMI RALE KAYA

XIPHOKH AMA	DBE buku yo tirhela ya 1 Gr 1 Nomboro ya papila	Nhlokomhaka	Vuswikoti/ vutivi	Migingiriko		Mpimohenhla	Ringanyeto wa timaraka	Tinotsi ta mudyondzisi
				No	Nhlamuselo			
					seketela nhlamulo ya yena.		<i>X a nga swikoti</i>	<i>ringanelangiki mudyondzi u fanele ku vula leswaku hikwalaho ka yini xi nga ringanelangi.</i>
Gr V kotara ya 4 p.56	Ku hava mintirho eka buku yo tirhela ya DBE. swanomo ntsena.	Ku yingisela hi nkholuko.	U yingisela a tlhela a tsundzuka ndzandzelelano wa marito yo olova hi mfanelo. Xik: bolo, boha.	4	U yingisela rito a tlhela a ri vula hi ku vuyelela.	Wa le xikarhi.	Mfungo: ✓ wa swi kota ● wa ringeta <i>X a nga swikoti</i>	<i>Nyika mudyondzi marito ya nkholuko, kutani mudyondzi u fanele a ma hlaya hi nkholuko lowu fanaka. U tirhisa marito ya mune hi ndzandzelelano.</i>
Gr V kotara ya 4 p. 56	Swanomo	U encenyeta xisin'wana lexi a xi dyondzeke eka giredi ya V	U yimbelela swisin'wa swo olova a tlhela a endla encenyeto wa swona hi ku titshebha.	5	Mudyondzi u yimbelela swisin'wan a tlhela a encenyeta ncino wa swona.	Swa olova	Mfungo: ✓ wa swi kota ● wa ringeta <i>X a nga swikoti</i>	U encenyeta xisin'wana lexi a xi dyondzeke eka giredi ya V a tlhela a encenyeta ncino wa swona.
Gr V kotara ya 4 p. 56	Buku yo tirhela ya DBE p. 20, 21	Etilasini	Va vulavula hi swifaniso leswi swi nga eka phositara, buku ya nkongomelo wa vhiki.	6	Vadyondzi va burisana hi swifaniso leswi nga eka buku ya mintirho ya DBE loko vari karhi va tirhisa ririmi ku ya hi mintirho leyi va vekerike yona	Swa olova	Mfungo: ✓ wa swi kota ● wa ringeta <i>X a nga swikoti</i>	<i>Vadyondzi va burisana hi minchumu leyi yinga eka swifaniso u ri karhi uva pfuna laha va tikeriwaka kona. U tsala ehansi leswi u swi xiyaxiyeke</i>

XITSONGA RIRIMI RALE KAYA								
XIPHOKH AMA	DBE buku yo tirhela ya 1 Gr 1 Nomboro ya papila	Nhlokomhaka	Vuswikoti/ vutivi	Migingiriko		Mpimohenhla	Ringanyeto wa timaraka	Tinotsi ta mudyondzisi
				No	Nhlamuselo			
Gr V kotara ya 4 p. 56	Buku yo tirhela ya DBE p. 39	Kopunula u tlhela u tsema swifaniso swa xitori. Tlhela u swi hlanganisela.	Endla ndzandzelelano wa swifaniso leswi swi nga eka xitori	7	Mudyondzi u landzelerisa swifaniso hi ku ya hi xitori	Swa tika	Mfungo: ✓ wa swi kota ● wa ringeta X a nga swikoti	<i>Xiyaxiya vadyondzi loko va landzelerisile swifaniso hikuya hi xitori. Mudyondzisi pfuna vadyondzi.</i>
Gr V kotara 4 p. 56	Buku yo tirhela ya DBE p. 22	Ximumu na xixika	U fananisa swilo leswi fambisanaka, hikuya hi swivumbeko na muhlovo.	8	Mudyondzi u ta tsondzela swiambalo swa ximumu hi muhlovo wo tshwuka swa xixika hi muhlovo wa wasi.	Wa le xikarhi	Mfungo: ✓ wa swi kota ● wa ringeta X a nga swikoti	<i>Nyika swiletelo eka vadyondzi. Mudyondzi u tsala ntirho hi yexe.</i>

XITSONGA RIRIMI RA LE KAYA								
XIPHOKH AMA	DBE buku yo tirhela 1 Gr 1 Nomboro ya papila	Nhloko mhaka	vuswikoti/ vutivi	mintirho		Mpimo henhla	Ringanyeto wa timaraka	Tinotsi ta mudyondzisi
				No	Nhlamuselo			
Vundzeni/ minongoti/ vuswikoti: Ntivompfumawulo								

XITSONGA RIRIMI RA LE KAYA

XIPHOKH AMA	DBE buku yo tirhela 1 Gr 1 Nomboro ya papila	Nhloko mhaka	vuswikoti/ vutivi	mintirho		Mpimo henhla	Ringanyeto wa timaraka	Tinotsi ta mudyondzisi
				No	Nhlamuselo			
GR V kotara 4 P 59	Ku hava nghingiriko eka buku yo tirhela ya DBE. Swanomo.	Xitlhokovetselo kumbe xisin`wana lexi va xi tivaka	Tsundzuka marito lawa ya yelanaka hi mimpfumawulo na swisin`wana.	1	Mudyondzisi u hlaya no yimbelelela vadyondzi xinsin`wana. Kutani a va vutisa marito lama yelanaka.	Swa tika	Mfungho: ✓ wa swi kota ● wa ringeta X a nga swi koti	<i>Xixiya vadyondzi loko va yimbelelela swisin`wana tsala mahungu hi vutitshembhi bya mudyondzi.</i>
GR V kotara 4 p. 59	Ku hava nghingiriko eka buku yo tirhela ya DBE. Swanomo	Nhloko mhaka yin`wani na yin`wana	Tsundzuka leswaku marito ya endliwe hi mimpfumawulo.	2	Nyika vadyondzi marito. Mudyondzi u fanele a ntlhantlha rito. Xik: bolo b-o-l-o	Yale xikarhi	mfungho: ✓ wa swi kota ● wa ringeta X a nga swikoti	<i>Nyika mudyondzi marito ya nharhu ku ya avanyisa hi letere hi rin`werin`we. Mudyondzi un`wana na un`wana u nyikiwa rito ra yena ku endlela leswaku a nga kopeli van`wana</i>
GR V kotara 4 p. 59	Ku hava nghingiriko eka buku yo tirhela ya DBE. Swanomo.	Nhlokomhaka yin`wana na yin`wana	U ava mapeletwananyingi a komba peletwana rin`werin`we	3	Nyika marito eka vadyondzi. Vadyondzi va fanele va phokotela marito hi ku ya hi mapeletwana. Xik: ha-ri-ka.	Swa olova	Mfungho: ✓ wa swi kota ● wa ringeta X a nga swi koti	<i>Nyika mudyondzi marito ya nharhu ku ya avanyisa ha letere ha rin`werin`we. Mudyondzi un`wana na un`wana u nyikiwa rito ra yena ku endlela leswaku a nga kopeli van`wana.</i>
GR V kotara 4 p.59	Ku hava nghingiriko eka buku yo tirhela	Nhlokomhaka yin`wana na yin`wana	U ava swiphemu swa swivulwa swanomo hi rito rin`werin`we.	4	Nyika vadyondzi swivulwa. Vadyondzi va vula rito ha rin`we ha	Swa tika	Mfungho: ✓ wa swi kota ● wa ringeta X a nga swi koti	<i>Nyika mudyondzi un`wana na un`wana xivulwa leswaku a xi</i>

XITSONGA RIRIMI RA LE KAYA

XIPHOKH AMA	DBE buku yo tirhela 1 Gr 1 Nomboro ya papila	Nhloko mhaka	vuswikoti/ vutivi	mintirho		Mpimo henhla	Ringanyeto wa timaraka	Tinotsi ta mudyondzisi
				No	Nhlamuselo			
	ya DBE Swanomo				rin'we ku suka eka xivulwa.			<i>avanyisa hi rito ha rin'we rin'we.</i>
Vundzeni/ minongoti/ vuswikoti: Kuhlaya ko sungula								
GR V kotara 4 p. 58	Buku yo tirhela ya DBE p. 14	Mimpfumawulo ya swiharhi.	U lemuka swinwana swa switatisi na switwari swo twiwa no voniwa ngopfungopfu eku sunguleni ka rito	1	Vula vito ra xifaniso u byela mudyondzisi mpfumawulo lowu vito ra xifaniso wu sungulaka ha wona.	Wa le xikarhi	Mfungo: ✓ wa swi kota ● wa ringeta X a nga swi koti	<i>Avanyisa vadyondzi hi mintlawe leyitsongo, tsala mbuyelo lowu u wu kumeke wa mudyondzi un'wana na un'wana.</i>
GR V kotara 4 p.58	Ku hava nghingiriko eka buku yo tirhela ya DBE. Swo yingisela.	Nhlokomhaka yinwana na yinwana	U hlela marito hi ku yingisela mimpfumawulo u aka rito. Xik: a-k-a aka.	2	Nyika vadyondzi marito yo koma hi ku tirhisa mimpfumawulo leyi a nga yi dyondza. Xik: mudyondzisi a ku: m-a-t-i vadyondzi va n'wa mati	Wa le xikarhi	mfungo: ✓ wa swi kota ● wa ringeta X a nga swi koti	<i>Nyika mudyondzi un'wana na un'wana mimpfumawulo ya marito ya nharhu a yi hlela, a hlanganisa leswaku a vumba rito.</i>
GR V kotara 4 p.58	Hlanganisa na nghingiriko wa 6 (ku yingisela na ku vulavula) – DBE p. 20, 21	Nhlokomhaka yin'wana na yin'wana	Mudyondzi u lemuka minchumu leyi nga eka swifaniso. U hlaya swifaniso leswi nga e bukwini.	3	Mudyondzi u fanele a lemuka minchumu leyi yi nga eka xifaniso.	Swa olova	mfungo: ✓ wa swi kota ● wa ringeta X a nga swi koti	<i>Pfumelela mudyondzi ku vulavula hi minchumu leyi yi nga eka swifaniso ni ri karhi ni n'wi pfuna. Tsala leswi u swi kumeke loko u karhi u xiyaxiya.</i>

XITSONGA RIRIMI RA LE KAYA

XIPHOKH AMA	DBE buku yo tirhela 1 Gr 1 Nomboro ya papila	Nhloko mhaka	vuswikoti/ vutivi	mintirho		Mpimo henhla	Ringanyeto wa timaraka	Tinotsi ta mudyondzisi
				No	Nhlamuselo			
GR V kotara 4 p.58	Ku hava nghingiriko eka buku yo tirhela ya DBE. Languta vadyondzi hi nkarhi wo hlaya.	Nhlokomhaka yin'wana na yin'wana	U khoma buku no pfula tipheji hi mfanelo.	4	Mudyondzi u khoma buku hi ndlela leyinene hi nkarhi wo hlaya. A tlhela a pfula tipheji hi mfanelo.	Swa olova	Mfungo: ✓ wa swi kota ● wa ringeta X a nga swi koti	<i>Xiyaxiya loko vari karhi va hlaya eka khona yo hlayela. Tsala leswi u swi kumeke loko u karhi u xiyaxiya.</i>
GR V kotara 4 p.58	Ku hava nghingiriko eka buku yo tirhela ya DBE. Langutisa vadyondzi.	Mina	U lemuka hi laha vito ra yena ri nga xiswona loko a ri mpimanyisa na ra vanghana va yena etlilasini.	5	Nyika nkarhi eka vadyondzi ku vona no tiva mavito ya vona na ya vadyondzi kulobye. Xik: va phakela tibuku.	Swa tika	Mfungo: ✓ wa swi kota ● wa ringeta X a nga swi koti	<i>Pfumelela vadyondzi ku ncicana ku phakela ti buku, xiyaxiya ku vona loyi a tivaka vito ra yena nay a vadyondzi kulobye.</i>
GR V kotara 4 p.58	Ku hava nghingiriko eka buku yo tirhela ya DBE. Tirhisa makhadi yo landzelerisa tani hi le ka puregireme ya sisitimi	Nhlokomhaka yinwana na yin'wana	U hlamusela no paka swifaniso hi ndlela leyi faneleke ku endla xitori xa yena nw'ini.	6	U tirhisa khadi rin'wana na rin'wana ra xiifaniso ro huma eka xitori, ku damareta/ ku vekela laha ku faneleke hikuya hi landzelerisano wa xitori.	Wa le xikarhi	mfungo: ✓ wa swi kota ● wa ringeta X anga swi koti	<i>Vadyondzi va endla gingiriko hi mitlawa leyi ntsongo, mudyondzisi u rhikoda vana lava va kotaka ku paka makhadi hi ku landzelelana.</i>
Gr V kotara 4 p.58	DBE: Buku yo tirhela p.51	Nhloko mhaka yinwana na yinwana leyinga	Mudyondzi u tirhisa khavhara ya buku ku endla nkumbetelo wa	7	Vadyondzi va burisana hi khavhara ya buku yo hlaya swin'we.	Swa olova	Mfungo: ✓ wa swi kota ● wa ringeta	<i>Vadyondzi va endla gingiriko hi mitlawa leyi ntsongo, pfumelela vadyondzi ku ncicana</i>

XITSONGA RIRIMI RA LE KAYA

XIPHOKH AMA	DBE buku yo tirhela 1 Gr 1 Nomboro ya papila	Nhloko mhaka	vuswikoti/ vutivi	mintirho		Mpimo henhla	Ringanyeto wa timaraka	Tinotsi ta mudyondzisi
				No	Nhlamuselo			
		lulamiseriwa ku hlaya swinwe	leswi xitori xi vulavulaka hi swona.		Vadyondzi va fanele va hlamusela leswi swingata humelela exitorini.		<i>X a nga swikoti</i>	<i>va hlamusela leswi va anakanyaka leswaku swi ta humelela exitorini</i>
Vundzeni: Ku hlaya swinwe								
GR V kotara 4	Ku hava nghingiriko eka buku yo tirhela ya DBE. Xiyaxiya loko vadyondzi va karhi va endla nghiriko wo hlaya swin`we.	Nhloko mhaka yin`wana na yin`wana leyinga lulamiseriwa ku hlaya swin`we	Va tiphina hi ku teka xiave eka nghingiriko wa ku hlaya swinwe.	1	Mudyondzisi u hlaya swin`we na vadyondzi a tlhela a va xiyaxiya loko va hlaya.	Swa olova	mfungho: ✓ wa swi kota ● wa ringeta <i>X a nga swi koti</i>	<i>Mudyondzisi u xiyaxiya vadyondzi loko va ri karhi va hlaya swin`we. U rhikhoda leswi a swi kumeke.</i>
GR V kotara 4	Ku hava nghingiriko eka buku yo tirhela ya DBE.	Tirhisa buku yin`wani na yin`wana leyi nga lulamiseriwa ku hlaya swin`we	Kumbetela leswi swi nga ta humelela eka xitori hi ku languta swi faniso.	2	Mudyondzisi u vutisa swivutiso ku kuma vadyondzi lava va kotaka ku kumbetela leswi swi nga ta humelela exitorini	Wa le xikarhi	mfungho: ✓ wa swi kota ● wa ringeta <i>X a nga swi koti</i>	<i>Nghingiriko wa mintlawa leyi ntsongo. Rhekhoda leswi u swi kumeke. Pfumelela vana ku ncincana ku kumbetela leswi swi nga ta humelela exitorini.</i>
GR V kotara 4	Ku hava nghingiriko eka buku yo tirhela ya DBE.	Nhlokomhaka yinwana na yinwana kuya hi buku leyi uyi langheke.	Dirowa xifaniso ku hlamusela mongo wa xitori.	3	Tirhisa buku leyi u nga hlayela vadyondzi. Tsala nhlokomhaka ya xitori exitsalelweni. Pfumelela vana ku	Wa le xikarhi	mfungho: ✓ wa swi kota ● wa ringeta <i>X a nga swi koti</i>	<i>Xiya swifaniso swa vadyondzi. Swifaniso swa vadyondzi swi fanele swi hlamusela xitori lexi xi hlayiweke.</i>

XITSONGA RIRIMI RA LE KAYA

XIPHOKH AMA	DBE buku yo tirhela 1 Gr 1 Nomboro ya papila	Nhloko mhaka	vuswikoti/ vutivi	mintirho		Mpimo henhla	Ringanyeto wa timaraka	Tinotsi ta mudyondzisi
				No	Nhlamuselo			
					kopunula nhloko mhaka va tlhela va tsala hungu nkulu ra xitori			
GR V kotara 4	Ku hava nghingiriko eka buku yo tirhela ya DBE	Tirhisa buku yinwani na yinwana leyinga lulamiseriwa ku hlaya swinwe	Hlaya tsalwa leri ndlandlamuxiweke.	4	Ku hlaya swinwe: Vadyondzi va hlaya swinwe na Mudyondzisi hi nkarhi wo hlaya swinwe.	Swa tika	mfungho: ✓ wa swi kota ● wa ringeta X a nga swi koti	<i>Xiyaxiya vadyondzi hi nkarhi wo hlaya swinwe u tlhela u rhikhoda leswi uswi kumeke.</i>
GR V kotara 4	Ku hava nghingiriko eka buku yo tirhela ya DBE	Vutisa swivutiso u kongomisa eka buku leyi u yi tirhiseke etililasini.	Hlamula swivutiso u kongomisa eka tsalwa leri hlayiweke.	5	Vutisa vadyondzi swivutiso u kongomisa eka tsalwa ra ku hlaya swinwe.	Wa le xikarhi	Mfungho: ✓ wa swi kota ● wa ringeta X anga swi koti	<i>Pfumelela mudyondzi ku hlamula kwalomu ka swivutiso swimbirhi.</i>
GR V kotara 4	Ku hava nghingiriko eka buku yo tirhela ya DBE	Tirhisa xitori xin'wana na xin'wana	Burisanani hi swimunhuhakwa leswi swi nga eka xitori u nyika mavonelo.	6	Pfumelela vadyondzi ku teka xiave eka njhekanjhekisano wa xitori. Pfuna vadyondzi eka njhekanjhekisani.	Swa olova	Mfungho: ✓ wa swi kota ● wa ringeta X anga swi koti	<i>Xiyaxiya vadyondzi hi nkarhi wa njhekanjhekisano swinwe u tlhela u rhekhoda leswi u swi kumeke.</i>
Vundzeni/ minongoti/ vuswikoti: Ntivo tsalo								

XITSONGA RIRIMI RA LE KAYA

XIPHOKH AMA	DBE buku yo tirhela 1 Gr 1 Nomboro ya papila	Nhloko mhaka	vuswikoti/ vutivi	mintirho		Mpimo henhla	Ringanyeto wa timaraka	Tinotsi ta mudyondzisi
				No	Nhlamuselo			
GR V kotara 4	Katsakanya na nghingiriko wa 3 (ku tsala) p.9 - xiyaxiyo	Ku hava nhlokomhaka leyi vekiweke	Minsiha leyitsongo	1	Nyika vadyondzi nghingiriko wun'wana na wun'wana wo tsala tlhela u xiyaxiya minsiha leyitsongo ya vona loko va karhi va tsala	Swa olova	Mfungho: ✓ wa swi kota ● wa ringeta X a nga swi koti	<i>Xiyaxiya vadyondzi loko va karhi va tsala migingiriko. Tlhela u xiyaxiya makhomelo ya penisele.</i>
GR V kotara 4	Buku yo tirhela ya DBE. p. 5	Mirhi wa mina	Tirhisa xikero ku tsema swifaniso u landzelerisa laha ku mbalahatiweke.	2	Tsema mavoko na milenge. Damareta eka xifaniso. Dirowa xikandza, tlhela u xi hlovohata.	Yale xikarhi	Mfungho: ✓ wa swi kota ● wa ringeta X a nga swi koti	<i>Xiyaxiya va dyondzi loko va karhi va tsala migingiriko. . Tlhela u xiyaxiya makhomelo ya penisele. ku basa na loko mudyondzi a swikota ku damareta swirho swa mirhi laha ku faneleke.</i>
GR V kotara 4	katsakanya na swa vutiolori	Khoma u tlhela u hoxa	Ku tirhisana ka mavoko na mahlo loko ku tlangiwa tlango, xik: khoma no hoxa, dirowa, penda.	3	Vadyondzi vona vinyi va hoxetana no khoma bolo	Swa olova	Mfungho: ✓ wa swi kota ● wa ringeta X a nga swi koti	<i>Xiyaxiya vadyondzi loko va karhi va endla vutiolori, tsala leswi u swi kumeke hi matlangelo ya vona. N'wana un'wana na un'wana u fanele ku va na nkarhi wo ringanela ku khoma no hoax bolo.</i>

XITSONGA RIRIMI RA LE KAYA

XIPHOKH AMA	DBE buku yo tirhela 1 Gr 1 Nomboro ya papila	Nhloko mhaka	vuswikoti/ vutivi	mintirho		Mpimo henhla	Ringanyeto wa timaraka	Tinotsi ta mudyondzisi
				No	Nhlamuselo			
GR V kotara 4	Ku hava nghingiriko eka buku yo tirhela ya DBE	Nhlokomhaka yin'wana na yin'wana	U kopunula tipatironi eka tibodo ta phegi na ku kopunula marito na maletere ephejini ku nga vi na xihoxo.	4	Nyika vadyondzi nghingiriko wa ntivo ntsalo. Va kopunula tipatironi, maletere na marito.	Swa olova	Mfungo: ✓ wa swi kota ● wa ringeta X a nga swi koti	<i>Xiyaxiya vadyondzi hinkrhi wa ntivo ntsalo. Xiyaxiya makhomelo ya penisele, ku basa vuswikoto byo kopunula maletere, patironi na marito kungavi na xihoxo.</i>
GR V kotara 4	Ku hava nghingiriko eka buku yo tirhela ya DBE. Xiyaxiya vadyondzi loko vari karhi va tsala ntirho.	Ku hava nhlokomhaka leyi vekiweke	U tirhisa switirhisiwa swo hambanahambana swo tsala hi swona hi ku titshembha xik: tiburaxi to penda,	5	Nyika vadyondzi gingiriko wun'wana na wun'wana wo tsala u tlhela u va xiyaxiya loko va ri eku tsaleni.	Swa olova	Mfungo: ✓ wa swi kota ● wa ringeta X a nga swi koti	<i>Xiyaxiya vadyondzi nkarhi hinkwawo loko vari eku tsaleni ka migingiriko.</i>
GR V kotara 4	Buku yo tirhela ya DBE p. 6,7	Mirhi wa mina	U khoma tikhirayoni hi mfanelo a ri karhi a kombisa voko leri a tsakelaka ku tsala hi rona: voko ra ximatsi / voko ra xinene.	6	Pfumelela mudyondzi ku vekela voko ra ximatsi/ xinene a bukwini a landzelerisa ehandle ka voko.	Swa tika	Mfungo: ✓ wa swi kota ● wa ringeta X a nga swi koti	<i>Xiyaxiya mudyondzi loko a ri karhi a landzelerisa voko ra yena. Lavisisa voko leri a ri tirhisaka ku landzelerisa. Xiyisisa loko mudyondzi a ri na xo tsala lexi lulameleke.</i>

Vundzeni/ minongoti/ vuswikoti: ku tsala

XITSONGA RIRIMI RA LE KAYA

XIPHOKH AMA	DBE buku yo tirhela 1 Gr 1 Nomboro ya papila	Nhloko mhaka	vuswikoti/ vutivi	mintirho		Mpimo henhla	Ringanyeto wa timaraka	Tinotsi ta mudyondzisi
				No	Nhlamuselo			
GR V kotara 4	Buku yo tirhela ya DBE p. 31	Mirhi wa mina	Mudyondzi u dirowa xifaniso ku hundzisa hungu ro karhi.	1	Mudyondzi u dirowa xifaniso xa yena.	Wa le xikarhi	mfungho: ✓ wa swi kota ● wa ringeta X a nga swi koti	<i>Xiyaxiya vadyondzi loko va ri karhi va ti dirowa. Xiyaxiya matirhiselo ya ku siya mpfhuka wa marito, ku hlovohata, makhomelo ya penisele.</i>
GR V kotara 4	Buku yo tirhela ya DBE p. 10	Ku hava nhlokomhaka leyi vekiweke	U kopunula maletere lawa aya tivaka ku suka eka vito ra yena ku kombisa ntsalo	2	Mudyondzi tsondzela letere ro sungula ra vito ra yena. Tsondela maletere lama ya nga sala eka vito ra wena. Tsala vito ra wena.	Swa tika	mfungho: ✓ wa swi kota ● wa ringeta X a nga swi koti	<i>Xiyaxiya makhomelo ya penisele, ku siya mpfhuka exikarhi ka marito ku tumbuluxa maletere na vuswikoti byo tsala vito ra yena.</i>
GR V kotara 4	Buku yo tirhela ya DBE p. 9	Ku hava nhlokomhaka leyi vekiweke	Tsala ku sukela eximatsini ku ya exineneni na ku suka ehenhla ku ya ehansi	3	Dirowa ntambhu eka baloni yin'wana na yin'wana. Dirowa xikomo xa lolipopo yin'wana na yin'wana. Pfuna nyoxi/ phaphatani ku kuma xiluva	Swa olova	Mfungo: ✓ wa swi kota ● wa ringeta X a nga swi koti	<i>Xiyaxiya vadyondzi loko va ri karhi va tsala ku sukela eka voko ra ximatsi ku ya exineneni na kusukela ehenhla ku ya ehansi. Tsala leswi u swi kumeke.</i>
GR V kotara 4	Ku hava nghingiriko eka buku ya tirhela ya DBE. Xiyaxiya	Nhlokomhaka yin'wana na yin'wana	U kopunula leswi swi nga eka mbango, xik: KFC, BUKUTA.	4	Pfumelela vadyondzi ku kopunula nhloko mhaka eka xitsalelo	Swa olova	Mfungo: ✓ wa swi kota ● wa ringeta X a nga swi koti	<i>Katsakanya ntivo ntsalo na ku hlaya swin'we eka Nghingiriko wa3 u tlhela u xiyaxiya loko mudyondzi a ri kari a</i>

XITSONGA RIRIMI RA LE KAYA

XIPHOKH AMA	DBE buku yo tirhela 1 Gr 1 Nomboro ya papila	Nhloko mhaka	vuswikoti/ vutivi	mintirho		Mpimo henhla	Ringanyeto wa timaraka	Tinotsi ta mudyondzisi
				No	Nhlamuselo			
	vadyondzi loko va ri karhi va tsala ntirho.				a tlhela a dirowa xifaniso.			<i>kopunula tsalwa no dirowa.</i>
GR V kotara 4	Buku yo tirhela ya DBE p. 46	Khonsati	U hoxa xandla eka buku ya mahungu leyi tsariweke hi tlilasi hi swifaniso swo pfapfarhutiwa	5	Vadyondzi va hlamusela minchumu leyi nga eka xitori ku kota ku endla xitori xa vona.	Yale xikarhi	Mfungo: ✓ wa swi kota ● wa ringeta X a nga swi koti	<i>Xiyaxiya vadyondzi loko va burisana hi swifaniso. Rhexhoda leswi u swi xiyaxiyeke eka n'wana un'wana na un'wana. Tiyisisa leswaku n'wana u n'wana na un'wana u teka xiave ku humelerisa mavonele ya yena hi ku ya hi xifaniso.</i>

NONGONOKO WA MAKAMBELELO YA MASUNGULO LAWANA YA PIMANYETIWEKE

*Tekela enhlokweni leswaku nongonoko lowu i wa makambebelelo ya masungulo lawana ya pimanyetiweke. Migingiriko leyi yi kamberaweke hi ku xiyaxiya yi fanele yi va ya nkarhi hi nkwawo naswona aya fanelanga ku yima yiri yoxe.

SIKU	MIGINGIRIKO
1	<ul style="list-style-type: none"> Mudyondzi u yingisela handle ka ku kavanyeta, u kombisa xiximo na ku yimela nkarhi wa yena. (swa nkarhi hinkwawo) Tsundzuka xisin'wana lexi a xi tivaku xo olova. Kumbetela leswi swi nga ta humelela eka xitori hi ku languta swifaniso. U khoma tikhirayoni hi mfanelo a ri karhi a kombisa voko leri a tsakelaka ku tsala hi rona: voko ra ximatsi / voko ra xinene (swa nkarhi hinkwawo)
2	<ul style="list-style-type: none"> Xiyaxiya swifaniso hi vurhon'wana u vulavula vula hi leswi u nga tshama u hlangana na swona Tsundzuka/tekela enhlokweni leswaku marito ya endliwile hi mimpfumawulo.

	<ul style="list-style-type: none"> • Dirowa xifaniso ku hlamusela mongo wa xitori. • Mudyondzi u dirowa xifaniso ku hundzisa hungu ro karhi.
3	<ul style="list-style-type: none"> • U yelanisa swilo leswi fambaka swin'we na ku pananisa swilo leswi hambaneke. • Hlaya tsalwa leri ndlandlamuxiweke. • U kopunula maletere lawa a ya tivaka ku suka eka vito ra yena ku kombisa ntsalo
4	<ul style="list-style-type: none"> • U yingisela a tlhela a tsundzuka ndzandzelelano wa marito yo olova hi mfanelo. Xik: bolo, boha. • U tsemelela swivulwa hi nomo hi rito hi rin'we rin'we. • Hlamula swivutiso u kongomisa eka tsalwa leri hlayiweke. • Tsala ku sukela eximatsini ku ya exineneni na ku sukela ehenhla ku ya ehansi
5	<ul style="list-style-type: none"> • U yimbelela swisin'wana swo olova a tlhela a endla encenyeto wa swona hi ku titssembha. • Mudyondzi u khoma buku hi ndlela leyinene. (swa nkarhi hinkwawo) • Burisanani hi swimhunuhatwa leswi swi nga eka xitori u nyika mavonelo. • U kopunula leswi swi nga eka mbango, xik :KFC, BUKUTA.
6	<ul style="list-style-type: none"> • Va vulavula hi swifaniso leswi swi nga eka phositara, buku ya nkongomelo wa vhiki. • Tsundzuka minchumu leyi u yi tivaka ku suka eka swifaniso. • Minsiha leyi tsongo (swa nkarhi hinkwawo) • U hoxa xandla eka buku ya mahungu leyi tsariweke hi tlilasi hi swifaniso swo pfapfarhutiwa
7	<ul style="list-style-type: none"> • U veketela swifaniso hi ndlela yo humesa xitori • U lemuka hi laha vito ra yena ri nga xi swona loko a ri mpimanyisa na ra vanghana va yena etlilasi. • Tirhisa xikero ku tsema swifaniso u landzelerisa laha ku mbalahatiweke.
8	<ul style="list-style-type: none"> • U fananisa swilo leswi fambisanaka, hikuya hi swivumbeko na muhlovo. • U hlamusela no paka swifaniso hi ndlela leyi faneleke ku endla xitori xa yena nw'ini
9	<ul style="list-style-type: none"> • U lemuka swinnwana swa switatisi na switwari swo twiwa no voniwa ngopfungopfu eku sunguleni ka rito • Mudyondzi u tirhisa khavhara ya buku ku endla nkumbetelo wa leswi xitori xi vulavulaka hi swona. • U kopa ti patironi, maletere na marito hi fanelo.
10	<ul style="list-style-type: none"> • U hlela marito hi ku yingisela mimpfumawulo u aka rito. Xik: a-k-a aka. • Va tiphina hi ku teka xiave eka Nghingiriko wa ku hlaya swin'we. (swa nkarhi hinkwawo) • U tirhisa switirhisiwa swo hambanahambana swo tsala hi swona hi ku ti tsembha xik: tiburaxi to penda, tikhirayoni (swa nkarhi hinkwawo)

MAKAMBELO YA MASUNGULO 2021

XITSONGA RIRIMI RA LE KAYA GR. 1

VUSWIKOTI	KU YINGISELA NA KU VULAVULA								MIMPFUMAWULO		KU HLAYA															
											KU HLAYA KO SUNGULA						KU HLAYA SWINWE (Ntirho wa tilasi hinkwayo na mudyondzisi)									
VHIKI	1			2					1	2	1			2		1		2								
GINGIRIKO	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	
Mfungho: Vuswikoti bya mudyondzi ✓ wa swikota ● wa ringeta X a nga swikoti	Mudyondzi u yingisela handle ka ku kavanyeta, u kombisa xiximo na ku yimela nkarhi wa yena	Xiyaxiya swifaniso hi vuronwana u vulavula vula hi leswi u nga tshama u hlangua na swona	U yelanisa swilo leswi fambaka swinwe na ku pananisa swilo leswi hambaneke.	U yingisela a tlhela a tsundzuka ndzandzelelano wa marito yo olova hi	U yimbelela swiswina swo olova a tlhela a endla encenyeto wa swona hiku ti tshembha.	Va vulavula hi swifaniso leswi swinga eka positara, buku ya nkongomelo wa vhihi.	U veketela swifaniso hi ndlela yo humesa xitori	U fananisa swilo leswi fambisanaka, hikuya hi swilumbako na mubhovo	Lemuka marito lawa yanga na mimpfumawulo yo yelana a yimbelela swiswina swo olova a tlhela a endla encenyeto wa swona hiku ti	Tsundzuka/ tekela entlokweni leswaku marito va endliwile hi mimpfumawulo.	U ava mapeletwananyingi a komba pelelwana rin'wen'we	U ava swiphemu swa swiwulwa swa nomo hi rito rin'wen'we.	U lemuka swinwana swa switatisi na switwari swo twiwa no yoniwa ngoptumgoptu eku sunguleni ka rito	U hlela marito hiku yingisela mimpfumawulo u aka rito. Xik: a-k-a aka.	Mudyondzi u lemuka minchumu leyi yinga eka swifaniso. U hlava swifaniso leswinga e	U khoma buku no pfula tipheji hi mfanelo	U lemuka hlaha vito ra yena ri nga xiswona loko ari mpimanyisa na ra vanghana va yena	U hlamusela no paka swifaniso hi ndlela leyi faneleke ku endla xitori xa yena nw'ini	M Mudyondzi u tihisa khavhara va buku ku endla nkumbetelo wa leswi xitori' xi vulavulaka hi swona.	Vati phina hiku teka xiave eka gingiriko wa ku hlava swinwe	Kumbetela leswi swingata humelela eka xitori hiku languta swi faniso.	Dirowa xifaniso ku hlamusela mongo wa xitori.	Hlaya tsalwa leri ndlandlamuxiweke.	Hlamula swivutiso u kongomisa eka tsalwa leri hlaiyiweke.	Burisanani hi swin unuhatwa leswi swi nga eka xitori u nyika mavonelo.	

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

NKAMBELO WA MASUNGULO 2021													
XITSONGA RIRIMI RA LE KAYA GR. 1													
VUSWIKOTI	NTIVONTSALO						KU TSALA						
VHIKI	1			2			1			2			
GINGIRIKO	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35		
<p>Mfungo:</p> <p>Vuswikoti bya mudyondzi</p> <p>✓ wa landzelela swileriso</p> <p>● wa ringeta ku landzelela swileriso</p> <p>X a nga kotl ku landzelela swileriso</p>	Minsiha leyi tsongo	Tirhisa xikero ku tsema swifaniso u landzelerisa laha ku byihatiweke.	Kutirhisana ka mavoko na mahlo loko ku tlangiwa tiango, xik: khoma no hoxa, dirowa, penda.	U kopa ti patironi, maletere na marito hi fanelo.	U tirhisa switirhisiwa swo hambanahambana swo tsala hi swana bikuti.	U khoma tikhirayoni hi mfanelo ari karhi a kombisa voko leri a tsakelaka ku tsala hi rona: voko ra ximatsi /	Mudyondzi u dirowa xifaniso ku hundzisa hungu ro karhi.	U kopunula maletere lawa aya tivaka ku suka	Tsala ku sukela eximatsini kuya exineneni na kusukela ehenhla ku va ebansi.	U kopunula leswi swi nga eka mbango, xik:KFC, BUKUTA.	U hoxa xandla eka buku ya mahungu leyi tsariweke hi tilasi hi swifaniso swo pfpafarhutiwa	Nkanel o (NKAR HI NA WONA LAHA KUFA NELE KE)	

